

På djupt vatn i engelsk fordjuping

Maren Kværnø Sutton, Framandspråksenteret

Hausten 2014 har Framandspråksenteret satsa på faget engelsk fordjuping på ungdomstrinnet. I arbeidet har vi prøvd å sameine resultata frå rapporten «Valgmuligheter i ungdomsskolen» (Bakken og Dæhlen, 2011) med nyare strategiar for læringa til elevane. Her finn vi mellom anna grunnlag for å bruke eit breitt kompetanseomgrep og fokus på relasjonell klasseleiing. Dette har vi prøvd å integrere i forslaget til undervisningsopplegg for engelsk fordjuping.

Den nemnde rapporten fortel om skular som har funne si eiga form på faget engelsk fordjuping. Dei har mellom anna jobba med lokalt arbeid med læreplanen (Udir.no, 2014) og gitt lærarane eigarskap til faget. Det er likevel framleis mange som omtaler engelsk fordjupning med eit sukk i neste andedrag. Ordet *forenkling* går igjen, og det er kartlagt at elevane i norsk, samisk og engelsk fordjuping er mindre motiverte, mindre interesserte og mindre skuleflinke (Bakken og Dæhlen, 2011). Vi veit òg at elevar som ønskjer å fordjupe seg i engelsk, er i mindretal. Kompleksiteten det inneber, ønskjer Framandspråksenteret å gjøre noko med. Arbeidet dreier seg først og

fremst om å utvikle undervisningsressursar. Dei vil bli tilgjengelege på heimesida til Framandspråksenteret hausten 2014. Dei blir òg nærmare beskrivne i den siste delen av denne artikkelen. I den første delen presenterer vi metodiske refleksjonar og eit forsøk på å tolke omgrepet *fordjuping*, som vi håper kan gi eit breitt rom for praktisk tilpassing av faget samtidig som ein ikkje mister kompetanse-måla av syne.

Fordjupingsomgrepet i ein praktisk kvardag. Kompetansemåla i Læreplan i fordypning i engelsk ligg som det øvste målet for faget, men dei er ikkje nok som grunnlag for å planleggje undervisninga.

Kunnskapsdepartementets strategidokument Motivasjon og mestring for bedre læring (KD, 2012) kan gi nyttige leitetrådar:

I samtalene og tilbakemeldingene fra elever, lærere, foreldre og andre kom det frem et klart og sterkt ønske om at arbeidsmåten på ungdomstrinnet må blir mer praktiske og varierte. Samtidig er det viktig at undervisningen oppleves både relevant og utfordrende. Dette vil kunne være et viktig bidrag for å øke motivasjonen og innsatsen til elevene.

Dokumentet bidreg med ei overordna målsetjing: Elevane skal først og fremst motiverast.

Dei skal få praktiske og varierte oppgåver. Dei skal føle at skuletimane er relevante og utfordrande. Kan dette sameinast med det å skulle nå kompetansemåla? Korleis kan vi unngå at engelsk fordjuping blir forenkling samtidig som vi skal vere praktiske, relevante, utfordrande og varierte?

Eg spør: Kan *praktisk* også vere fordjuping? Vil eit undervisningsopplegg som elevane opplever som relevant, bety forenkling? Eg trur ikkje slike språklege storleikar eller den praktiske utføringa av dei i skulen utelèt kvarandre. Kan det vere fordjuping når enkelte eleven har lært noko nytt og i tillegg veit at han eller ho har teke eit skritt på vegen? Vil ikkje alle steg i lærings- og motivasjonsretninga vere fordjuping hos den enkelte i ein eller annan grad? Kvar denne graden er når vi måler språkproduksjonen til eleven opp mot kompetansemåla, er interessant og kan truleg gi grunn til uro iblant, men det bør ikkje setje nokon stoppar for planlegginga av opplæringa til eleven.

Arbeidshypotesen er altså at dersom vi klarer å halde eleven språkleg aktiv,

slik at det resulterer i språkleg produksjon, vil det kunne vere motiverande for eleven og fremje vidare utvikling i faget. Då er det, slik eg ser det, heller ingenting i vegen for at elevane faktisk òg kan nå fleire av dei definerte kompetansemåla, sjølv om mange i utgangspunktet ser på dei som ambisiøse. Det viktige er at læraren ser produksjonen, formidlar det til eleven og finn ein måte å jobbe vidare på saman med eleven. Dersom vi gjer det, kan vi alt krysse av for fleire av dei viktige føresetnadene for god læring, jf. den ferske delrapporten om skulen i framtida (NOU 2014:7, s. 33):

Sentrale forutsetninger for god læring

Forskning viser at det fremmer læring at

- elevene deltar aktivt i og forstår læringsprosesser
- elevene deltar i kommunikasjon og samarbeid
- elevene får utvikle dybdeforståelse og får hjelp til å forstå sammenhenger
- elevene får utfordringer som gjør at de strekker seg
- elever og lærere er orientert mot mål og prosesjon i læringen
- læringsmiljøet tar hensyn til elevenes relasjoner, motivasjon og følelser

Som ei samanfatting av desse elementa kan vi seie at fordjuping er ein individuell storleik som læraren må definere etter kvart som han eller ho blir kjend med elevgruppa. Kompetansemåla blir ståande som eit mål for læringa til eleven, men dei må ikkje stå i vegen for ein motiverande prosess i klasserommet, der elevane får sjanse til å gjennomføre oppgåver som byggjer sjølvtillit.

Prinsippa for god læring gjeld for alle elevane og bidreg med eit teoretisk utgangspunkt for planlegginga, uavhengig av meistringsnivå.

Metodiske grep: relasjonell klasseleiing, skjerming av elevproduksjonen og hyppig vurdering. Heimesida til Utdanningsdirektoratet inneholder mykje informasjon om god klasseleiing. God klasseleiing blir sett i samanheng med læringsmiljø og læring. Lærarrolla er avgjerande for å skape motivasjon og meistring:

Forskning viser at lærer-elev-relasjonen har betydning for elevenes læringsresultat og aferd. En positiv relasjon bygger på lærerens vilje til å bry seg om alle elevene, vise interesse for den enkelte og hans eller hennes situasjon, være støttende og ha forventninger om utvikling.
(Udir.no, 2014)

Ein god lærar gir både emosjonell og fagleg støtte. Når det gjeld engelsk fordjuping, ser eg derfor for meg at læraren bør setje av mykje tid til individuell samtale og rettleiing i alle ferdighetene – om nødvendig skjerma frå medelevane. Ein treng ikkje nødvendigvis å utsetje alle elevane for å lese høgt eller svare på spørsmål framfor alle dei andre. Det kan vere ei lammande oppleiving for enkelte. Det er ikkje noko kompetansemål å kunne lese og forstå tekster framfor tilhøyrarar, sjølv om «presentasjon» og «formidling» er ord som blir brukte i kompetansebeskrivningane. Kva fotballspelar blir sett til å skyte straffespark framfor publikum? Jo, den beste! Vi må

I undervisningsserien «Take a Walk» får elevane mange varierte oppgåver der dei skal ut av klasseromet og bruke engelsk. Til dømes er norsk natur eit naturleg tema å snakke med turistar om. **Se elevark 1 og 2 side 47.** Undervisningsopplegget inkluderer òg det å observere tre, bær, formene på blada og å lese fargekart. Elevane bygger opp eit relevant ordforråd.

ELEVARK: BIRDS

TAKE A WALK 3:
What sort of things grow and live in Norway?
Names of common birds.

cinclus cinclus
LATINSK NAVN FOR FOSSEKALL SOM HETER
WHITE THROATED DIPPER PÅ ENGELSK]

SEAGULL MÅKE	EAGLE ØRN	ARCTIC TERN RØDNEBBTERNE
HOODED CROW KRÄKE	MAGPIE SKJÆRE	CORMORANT SKÅ

Empathy

Feel with someone

Elevark 1

ELEVARK: ORDLISTE

TAKE A WALK 3:
Trees and Birds in Norway?

Norwegian trees: COMMON CONIFERS AND EVERGREENS (vanlige bartrær)

SPRUCE GRAN	PINE FURU	YEW BARLIND
JUNIPER EINER	KONGLE	Training marker cones 1
	pine cone 1	Icecream cones 1

Ordet "conifer" betyr "cone-bearing trees".
Trær som bærer KJEGLEFORMET frukt.
KONGLE på norsk kan ikke brukes om iskjeeks og plastkjegler!
Her ser de sammenheng mellom FORMEN på tingene i det engelske språket.

Elevark 2

Elevark 3

bygge sjølvtilt til før vi eksponerer. Samtale med læraren er også kommunikasjon og oppleving av seg selv i en språkleg samanheng. Slik eg ser det, er det å snakke og lære i en større sosial samanheng, slik vi som undervisningspersonale ofte ønskjer å arbeide, eit element som kanskje kan høve som utviklingsmål for ein del av fordjupingselevene.

Se elevark 3 side 47. Elevane skal sette om ein instruksjon i «Microsoft Publisher» til engelsk og anten lage ein instruksjonsvideo eller invitere ei anna språkkasse og instruere dei. Papirflyet er ein del av undervisningsopplegget «Empathy». Dette omgrepet skal elevene studere og forklare, og dei skal skrive ordet med kritt i skulegarden, så alle ser det.

Støttande lærarfunksjonar kan bidra til at eleven ser sitt eige potensial og finn motivasjon til å utvikle seg i faget. Vi skal leggje grunnlaget for livslang læring, så tid til utvikling er ein viktig dimensjon både fagleg og menneskeleg.

Målet er eksponering og deling av språkproduksjon, og gjennom emosjonal og fagleg støtte kan vi utvikle ei målsetjing om at eleven skal lese og uttale seg framfor gruppa. Det vil truleg gi ei god meistringskjensle når målet er definert for eleven, som etter ei tid blir klar til å ta eit slikt skritt. Vi kan også spørje kva som er mest formålstenleg bruk av tid i klasserommet: å høre på medelevar som les, eller å høre på autentisk engelsk mens medelevene les for læraren?

Tett kontakt med enkeltelelevane gir også høve til tettare vurderingssituasjoner. Det kan vere formålstenleg å skilje mellom om eleven kommuniserer på engelsk eller ikkje. Dersom eleven les tekstu, forstår tekstu og kan referere noko av innhaldet, har eleven eit praktisk nivå som han eller ho bør få stadfestu. Korrekte strukturar, nøyaktig og presist ordval og rett intonasjon er ønskjeleg, men – igjen – i eit internasjonalt perspektiv er mange variantar av engelsk tillatne; det er rom for variasjonar innanfor uttale og grammatikk utan at bodskapen gårapt. Samtidig er det viktig å signalisere at desse elementa er viktige. Ein skal jobbe vidare og søkje progresjon, noko ein har høve til dersom elevproduksjonen blir kommentert og rettleidd ofte nok. Det er nødvendig å organisere språkleg aktivitet på ein slik måte at læraren har tid til å sitje med enkeltelevar eller små grupper om gongen. Då blir kommentarane spesifikke for desse elevene. På denne måten vil dei kunne oppleve stor grad av relevans, noko som var eitt av utgangspunkta for å utvikle ressursane på Framandspråksenteret (KD, 2012).

Undervisningsressursane i engelsk fordjuping. Eg innser at denne metodiske plattforma kan høyrist meir ut som ein reduksjon enn som ei utviding av faget engelsk på ungdomstrinnet. Tanken er likevel at ambisjonsnivået ikkje treng å bli lågare sjølv om vi tilpassar faget. Framandspråksenteret foreslår overkommelege kommunikasjonsoppdrag der ordforrådet i seg selv vil innebere ei fordjuping for alle elevene, også for dei med høgare skuleprestasjoner frå 7. trinn som utgangspunkt.

Aktivitetane og produksjonsoppdraga i dei utarbeidde ressursane vil kunne variere ut frå arbeidstempoet og det språklege nivået. Det blir lagt opp til undervisningsopplegg som kan avsluttast etter den første delen for nokre, mens dei andre kan halde fram med å fordjupe seg i stoffet. Oppgåvene inneber bruk av digitale hjelpemiddel, språklege refleksjonar og undersøkingar og inkludering av tverrfagleg materiale der emne innanfor matematikk blir sett inn i ei praktisk oppgåve som skal løysast på engelsk. Elevene får også tid til å konsentrere seg om oppgåver over tid, noko som kan gi meistringskjensle og ei djupare forståing av spesifikke omgrep og område. Engelskfaget blir knytt opp mot emne i andre fag. Desse emna er teknisk frå nærmiljøet til elevene og vil kunne bidra til at dei kan uttrykkje element frå sin eigen kultur på engelsk.

Dette vert utforska vidare på 10. trinnet, der elevene får bruke engelsken sin som rollemodellar for barneskuleelevar. Her blir tekstu og leik kombinert med presentasjon i eit større og ukjend forum. Elevene bruker tida til å førebu seg på å lese, svare på spørsmål om ord frå ei barnebok dei har valt og instruere ein leik frå Framandspråksenteret sine ressursar for barnehagen. **Se elevark 4 side 49**

Mange av undervisningsopplegga har eit praktisk undersøkingsstartpunkt, slik som serien *Take a Walk*. Her jobbar elevene med ord som *a wooden beam*, *circumference*, *potholes*, *squat-ters* og *dog fouling problems*.

Elevark 4

ELEVARK: VOCABULARY «OUR SCHOOL BUILDING»		
TAKE A WALK 1: OUR SCHOOL BUILDING	<input type="text"/>	
How many of these things can you find in your own school building?		

ELEVARK: EVALUATION OF MY DEVELOPMENT IN ENGLISH												
TAKE A WALK 8 – TEACH PRIMARY SCHOOL CHILDREN												
<p><i>Comment on your skills in the boxes below</i></p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>MY INSTRUCTIONS</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Didn't work</td> <td>Were tidy</td> </tr> <tr> <td>Worked well</td> <td>Were clear</td> </tr> <tr> <td>Were messy</td> <td>Were too fast</td> </tr> <tr> <td>Were unclear</td> <td>Were too slow</td> </tr> </tbody> </table>		MY INSTRUCTIONS		Didn't work	Were tidy	Worked well	Were clear	Were messy	Were too fast	Were unclear	Were too slow	Say more about it:
MY INSTRUCTIONS												
Didn't work	Were tidy											
Worked well	Were clear											
Were messy	Were too fast											
Were unclear	Were too slow											
<table border="1"> <tbody> <tr> <td>MY PRONUNCIATION</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Was not comprehensible</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Was comprehensible</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Was good</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Was very good</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		MY PRONUNCIATION		Was not comprehensible		Was comprehensible		Was good		Was very good		Say more about it:
MY PRONUNCIATION												
Was not comprehensible												
Was comprehensible												
Was good												
Was very good												
<table border="1"> <tbody> <tr> <td>MY VOICE</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Not loud enough</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Everybody could hear me</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Too loud</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		MY VOICE		Not loud enough		Everybody could hear me		Too loud		Say more about it:		
MY VOICE												
Not loud enough												
Everybody could hear me												
Too loud												
<table border="1"> <tbody> <tr> <td>MY EXPLANATIONS</td> <td></td> </tr> <tr> <td>The children didn't understand</td> <td></td> </tr> <tr> <td>The children understood</td> <td></td> </tr> <tr> <td>I used too complicated words</td> <td></td> </tr> <tr> <td>I used simple words they knew</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		MY EXPLANATIONS		The children didn't understand		The children understood		I used too complicated words		I used simple words they knew		Say more about it:
MY EXPLANATIONS												
The children didn't understand												
The children understood												
I used too complicated words												
I used simple words they knew												
<table border="1"> <tbody> <tr> <td>MY READING</td> <td></td> </tr> <tr> <td>I didn't go well</td> <td>Went well</td> </tr> <tr> <td>Was too fast</td> <td>Was held in an appropriate pace</td> </tr> <tr> <td>The book was too long</td> <td>The book was the right length</td> </tr> <tr> <td colspan="2">This went really well</td> </tr> </tbody> </table>		MY READING		I didn't go well	Went well	Was too fast	Was held in an appropriate pace	The book was too long	The book was the right length	This went really well		Say more about it:
MY READING												
I didn't go well	Went well											
Was too fast	Was held in an appropriate pace											
The book was too long	The book was the right length											
This went really well												
		What I would like to learn better										

Mange av orda er tekne frå nærområdet til elevane. Dei skal ta bilete, rapportere om funna, laste ned biletet og lage lydfiler, slik at dei jobbar med si eiga engelske stemme. Dei får oppleve at dei meistrar å bruke avanserte ord i mindre og avgrensa oppfølgingsoppgåver, slik som desse:

Lag ei audiovisuell framstilling av tinga du fann; skriv ein e-post der du bruker høfleg og formelt språk; søk etter tre i varmare klimasoner og fortel nokon andre kva trea heiter på norsk, og kvar dei veks; fortel om

korleis vi pillar reker i Noreg; skriv eit blogginnlegg for ein engelskspråkleg turist og fortel om ein tur du har vore på; rekn ut arealet av klasserommet ditt; finn ut kva *fossekall* heiter på engelsk og latin.

På heimesida til Framandspråksenteret blir elevark og korte fagpresentasjoner liggjande som nedlastbart og klikkbart støttemateriale. Dei fleste orda som er brukte, er illustrerte og blir gitt til elevane som ordlister. Nokre av elevarka viser modellsetningar innanfor fleire tema. Dei vil også kunne gi vidarekomme

elevar høve til å studere fleire måtar å begynne ei setning på, og slik gjøre dei meir bevisste på setningsstrukturar og språklege variasjonar.

Mykje av lese- og lyttematerialet er autentisk språk som kan vere avansert for høgt presterande elevar også. Dei er likevel tekne med som treningsoppgåver ut frå ein tanke om at det autentiske språket gir elevane reelle kulturmøte (Anna Birketveit et al., 2013; Anne-Brit Fenner et al., 2001), og at dei då får noko å strekkje seg etter. For elevar som har problem med å gjennomføre desse

oppgåvene, vil ein gjennomgang i plenum eller i grupper kunne brukast som innfallsvinkel til å arbeide med stoffet.

Elevane vil ikkje bruke like lang tid på å gjennomføre oppgåvene. Når ei gruppe som har vore ute og teke bilete til eit opplegg, kjem inn for å laste ned og redigere bileta, har læraren tid til å rettleie denne gruppa mens han eller ho ventar på at ei ny gruppe skal komme inn. Vidare vil elevane òg bruke forskjellig tid på innlasting og innlesing av lydfiler, og då er det også tid til å rettleie enkeltelevar. Nokre elevar treng hjelp til å bruke elevarka, mens andre kan bruke dei nokså sjølvstendig. Vi håper på denne måten at ressursane vil opne for tidsintervall der gjennomføring av støttande lærarkontakt og ein høg frekvens av undervegvurderingar er mogleg, slik at læraren får eit godt grunnlag for å planleggje den vidare progresjonen til eleven.

Det er gjort forsøk på å skape variasjon mellom gruppeoppgåver og individuelle oppgåver, samtidig som fleire av opplegga passar godt dersom ein vil

invitere andre parallelle språkklassar. Fordjupingselevane får tillit på feltet sitt og tilbyr opplevingar til dei andre på skulen. Det gir dei betre sjølvtillit og tru på eigen posisjon som bidragsytarar og innehavarar av interessant kompetanse. I mange framandspråkklassar blir matservering brukt som didaktiske augeblick. Det ligg òg som ein integrert del i nokre av opplegga for engelsk fordjuping. Både undervisningsopplegget *Shrimp, Cockles and Fish'n Chips, Empathy* og *The Mocktail Party* er emne som opnar for samhandling med andre klassar. Opplegga kan òg brukast til tverrfagleg samarbeid med mat- og helsefag og naturfag, der ein kan snakke om næringsinnhald og gode eller därlege matvanar, eller med samfunnsfag og norsk, der ein kan diskutere kultur og samhandling under opplegget *Empathy*. Dei utarbeidde undervisningsressursane gir elevane varierte arbeidsmetodar. I tillegg er delar av ordforrådet nytt, og lytte- og lesematerialet er autentisk. Tematikken opnar for både djupnestudiar og tverrfaglegheit samtidig som hyppig individuell rettleiing og vurdering med læraren bidreg med nyttig tid

til fordjuping i omgrep og sjølvutvikling. I eit slikt scenario trer ikkje faget *engelsk fordjuping* på nokon måte fram som ei forenkling, men som ein reell fordjupings- og utviklingsarena for enkeltindividra.

Referanseliste:

- A. Bakken og M. Dæhlen (2011). *Valgmuligheter i ungdomsskolen. Erfaringer med de språklige fordypningsalternativene og forsøk med arbeidslivsfag*. NOVA-rapport 6/11
- Kunnskapsdepartementet (2012). *Motivasjon og mestring for bedre læring. Felles satsing på klasseledelse, regning, lesing og skriving*. Strategiplan for undomstrinnet
- NOU 2014/7. *Elevenes læring i fremtidens skole. Et kunnskapsgrunnlag*
- Utdanningsdirektoratet (2014). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner*. Udir.no
- Utdanningsdirektoratet (2014). *Klasseledelse. Støttende relasjoner*. Udir.no
- A. Birketveit og G. Williams (2013). *Literature for the English classroom. Theory into practice*. Fagbokforlaget
- A. Fenner (2001). Dialogic interaction with literary texts in the lower secondary classroom. I: European Centre for Modern Languages (ECML). *Cultural awareness and language awareness based on dialogic interaction with texts in foreign language learning*. Council of Europe Publishing

Oversikt over Take a walk-opplegga:

- «Take a Walk 1: Our School Building», 8. trinn, gruppearbeid, digitale ferdigheter, munnleg produksjon.
- «Take a Walk 2: Empathy», 8. trinn, skule-event, omsetting, instruksjon og sosial eksponering av munnleg språk.
- «Take a Walk 3: What sort of things grow and live in Norway?» 8. trinn, spesifikt ordforråd, engelsk påverknad i turhistoria, blogginnlegg.
- «Take a Walk 4: The Mocktail Party», 9. trinn, frukt, smart-sheet, small talk.
- «Take a Walk 5: Shacks and Palaces», 9. trinn, hustypar, skildringar, Det britiske Samveldet, World Heritage Sites, tekstskriving.
- «Take a Walk 6: Report Potholes», 9. trinn, gje vegbeskrivningar, formelt og uformelt språk.
- «Take a Walk 7 Operation Nice», 10. trinn, musikk-event på aldersheim utveksle engelsk musikk frå generasjon til generasjon, legge til rette for mottakar.
- «Take a Walk 8 Visit a Primary School», 10. Trinn, les og leik på barneskule, reflektere over eiga gjennomføring, skrive referat.